

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Controversia Vnica. De veritate conclusioni: an videlicet in diuinis personis
sit ordo naturæ sine ratione prioris, & posterioris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82303)

Forma Textus.

CONC. est. In diuinis personis est ordo naturæ, non quo alter sit prius altero, sed quo alter est ex altero. Probatur primò. In diuinis oportet esse ordinem secundum originem absque prioritate; at hic vocatur ordo naturæ secundum Augustinum, non quo alter sit prius altero, sed quo alter est ex altero; ergo. Prima propositio probatur. Sicut principium dicitur multipliciter, scilicet secundum situm vt punctus, secundum intellectum vt principium demonstrationis, & secundum causas singulas, ita dicitur ordo. At in Diuinis dicitur principium secundum originem absque prioritate. Ergo oportet ibi esse ordinem secundum originem absque prioritate. Prima propositio huius argumenti probatur; quia ordo semper dicitur per comparisonem ad aliquod principium; ergo sicut dicitur principium multipliciter &c. Secunda verò propositio probatur ex dictis supra quest. 33. art. primo.

Expositio Textus.

HIVVS art. concl. explicat S. D. in response ad secundum, vbi Cai. aliud eiusdem authoris dictum supra quest. 40. art. ultimo, quod obijcit Scotus tanquam huic doctrinæ contrarium, aptè conciliat, quæ conciliatio videtur desumpta ex eodem A. D. in 1. dist. 12. q. unica a. 1. Eandem concl. latius explicat author in 1. dist. 20. q. 1. a. 3. ex quo loco & alijs eiusdem S. D. assertis, Zumel. eiusdem conclusionis aperit veritatem, quæ sequentis controuersiæ disputatione & definitione reddetur illustrior.

Vide etiam quæ scribit Torres circa respons. ad primum argum. D. Th.

CONTROVERSIÀ VNICA.

De veritate conclusionis: an videlicet in diuinis personis sit ordo naturæ sine ratione prioris, & posterioris.

Sententia
D. Thomæ.

SCOTVS in 1. dist. 12. q. 2. & dist. 28. q. ult. & in quolib. q. 4. docet Patrem esse priorem origine filio, & patrem simul & filium Spiritu S. Quam sententiam explicat & tuetur Rada controu. 5. dicens ordinem originis non includere ordinem naturæ, nec illum præexigere, aut coexigere necessariò: nec prioritatem naturæ includere necessariò, vel præexigere, aut coexigere ordinem originis; quia inter species positas sub eodem genere est ordo naturæ essentialis eminentiæ sine ordine originis, quia vna nō est ab alia. Dicit præterea in vno instanti naturæ posse esse plura instantia originis; quia prioritas originis composibilis est cum similitudine opposita prioritati naturæ. Postremò declarans mentem Scoti statuit duas conclusiones, quæ sunt apud eum septima, & octaua. Prior est. Cum Scotus affirmat vnā personam diuinā esse priorem origine alia, aut esse in aliquo signo, aut instanti originis in quo non sit alia, non intelligit quòd secundum aliquā permanentiam, aut durationem vna persona sit prior alia. Posterior est. Secundum mentem Do-

Actoris subtilis prius origine est id, quod vel habet esse à se, vel agit à se; quia virtutem operandi à se habet: Posterius verò origine, quod habet esse ab alio, vel quod agit ab alio; quia virtutem actiui ab alio recipit. Hanc interpretationem colligit Rada ex varijs Scoticæ doctrinæ locis; quem sensum prius attigerat Caiet. & post eum Torres & Suarez, & quidam alij.

Sed Iauel. & Mol. contendunt Scotum in diuinis personis affirmasse non tantum prius à quo, sed etiam prius in quo, sequentes Arimnensem, Gabrielem & Baconem, Scoto prædictam sententiam tribuentes. Et quamuis verba Scoti, quæ refert Mol. sensum illum planè satis præferre videantur, ea tamen Torres, Rada & Zumel. quamuis hic non satis libi constet, in benigniorem partem, & magis Catholicæ veritati consentaneam interpretantur: adeo, vt non re significata, sed verbis & modo loquendi tantum Scotus ab A. nostro D. dissentiat, vt hic affirmat Cai. & alij.

Zumel. & Torres dicunt simpliciter, & absolute loquendo nullam esse à parte rei in Deo, neque inter diuinas personas prioritatem, sed cum addito loquendo dici posse inter diuinas personas esse prioritatem originis, quæ prioritas originis eo modo (inquit) quo est prioritas, est à parte rei.

Eandem sententiā sequuntur Vasq. & Suarez. quam etiam dicunt non aduersari doctrinæ D. Thomæ.

EX VOCVM significatione bene perspecta præcipue pendet propositæ controuersiæ definitio. Vt autem aduertit S. D. in 1. dist. 20. q. 1. a. 3. ex Arist. 5. Metaph. text. 5. nomen naturæ importat rationem originis: Ex quo sequitur, vt hæc duo nomina, ordo, naturæ, sumantur in vi vnius nominis ad significandum speciem ordinis: quæ quidem species (inquit S. D.) saluatur in diuinis personis, quo ad rationem differentiæ, non quo ad rationem generis, quæ est ratio prioris & posterioris. Quod in alijs de Deo prædicatis ostenderat cumulatè in eodem lib. dist. 4. q. 1. a. 1. & supra q. 13. a. 3. ad 1. & alibi vbi communem hanc statuit regulam. Quandoquid, aliquid secundum suū genus dicitur imperfectum, & secundum differentiam perfectionem, inuenitur in Deo, quantum ad rationem differentiæ, & non quantum ad rationem generis. Sicut scientia non est in Deo quantum ad rationem habitus, vel qualitatis: quia sic habet rationem accidentis, sed solum secundum id, quod complet rationem scientiæ, scilicet cognoscituum certitudinaliter aliquorum. Hæc D. Th. in 1. Igitur in diuinis, vt etiam affirmat Aug. est ordo naturæ, quo aliquis est ex alio, in quo ponitur (inquit ibi S. D.) differentia originis, & non prior alius in quo remouetur ratio generis. Ex quo deducit non esse concedendum esse ibi ordinem simpliciter, sed ordinem naturæ. Vbi aduerte duo. Primum est, D. Tho. in toto illo a. sicut etiam in hoc, pro eodem formaliter accipere ordinem naturæ, & ordinem originis, & his nominibus vt synonymis indifferenter vt, vt perspicue patet hic in resp. ad 4. Secundum est, nec ibi, nec alibi S. nostrum D. affirmasse prioritatem secundum originem in diuinis.

Quod autem obijcit Scotus, & post eum Rada ex q. 40. a. 4. de prioritate personæ patris secundum intellectum, respectu generationis actiue, & cōsequenter respectu filij, soluitur hic ab expositore Cai. & a Principe Thomistarū Cap. in 1. dist.

Resolutio,
Ex ratione
formali, &
differentiæ
sive modis
prioris &
posterioris
ostenditur
hæc ordi-
diuinarum
personarum
non inesse.

distinct. 6. quæst. 1. ad 1. Scoti, contra 6. concl. De A qua difficultate copiosè disseruimus in dicto articulo, in controuersia de constitutis personarum.

Præterea sciendum est duplex esse prius & posterius natura, scilicet, in quo & à quo. Illud est prius in quo, quod præcedit mensura existentie rei, & ab eo, quod eo posterius est, non præceditur. Dixi *præcedit mensura existentie rei*, siue illa sit tempus, siue instans temporis, siue instans nature. Nam pater in humanis prior est filio tempore, in quo non est filius, & substantia Solis lucem præcedit instanti nature, in quo est Sol, & nondum est lux. Dixi, & non præceditur ab eo, quod posterius est, vt per hoc distinguatur ab eo, quod dicitur prius à quo. B Nam quod ita prius est, admittit similem eius, quod posterius est, respectu sui prioritatem, vt patet in materia & forma, quæ sibi inuicem sunt causæ, quamuis in diuerso causandi genere, & consequenter altera prior & posterior est altera. Prius igitur à quo illud est, quod sola sua causalitate præcedit.

Quibus duobus prioritatis modis duo correspondent modi instantis nature, nimirum instans nature in quo, & instans nature à quo. De quibus satis egimus supra q. 3. art. 2. controu. vnica, notabili 8. Ex quibus patet fauellum super hoc articulo non benè declarasse dictos prioritatis modos. Cum itaque nullum sit instans nature, in quo est pater, in quo etiam non sit filius, & Spiritus S. nec aliqua sit causalitas vnus diuinæ persone ad aliam; quia trium personarum vna est essentia, & vnum esse, sequitur ex eis, nullam esse à parte rei, siue secundum re priorem altera, neque posteriorem: quidquid sit de modo nostro intelligendi.

Quod autem ait Rada cum Scoto, in vno instanti nature posse esse plura instantia originis, chimericum est. Nam vt ante diximus ex D. Th. idem est ordo nature & ordo originis: & similiter instans nature & instans originis. Cū autem Scotus, vt hic aduertit Cai. & alij supra notati expositores, appeller prius origine id à quo alius, & præsertim quod est à se produciens vt pater, posterius verò origine, quod ab alio est: sequitur inter nos & Scotum nullam esse de re controuersiam, sed de vocibus tantum, vt admonet Cai. & alij. Est tamen modus loquendi D. Th. longè congruentior, & fidei confessioni in Symbolo Athan. ac Sanctorum dictis consonantior, ac proinde tenendus, & vsu loquutionis æmulandus. Vera est igitur.

CONCL. S. D. affirmans in diuinis esse ordinem nature, siue originis, non quo alter est prior altero, sed quo alter est ex altero.

CONTRA concl. argumentatur Zumel. probans inter diuinas personas esse prioritatem originis. Primò. Per huiusmodi prioritatem originis solum explicamus idem, quod dixit Aug. per ordinem nature; igitur, &c. Resp. idem significari, sed minus congruè.

Secundò. Omnem ordinem concomitatur aliquis modus prioritatis sibi proportionatus, qualis est possibilis, & propter hunc ordinem admittimus primam & secundam personam; ergo. Confirmatur; quia vna persona est principium alterius, & alia est à principio: sed idem sunt principium & primum, & vtrumq; prioritatem quandam importat; ergo. Respond. falsum esse antec. quoad priorem partem, vt ostendimus ex D. Thom. quo ad secundam verò respondet S. Thom. in 1. dist. 20. quæst. 1. art. 3. ad 5. dicens ordine sufficere, vt confu-

sio non ponatur, & vt Spiritus Sanctus dicatur tertia persona. Et per hoc soluitur etiam simile argumentum Vasq. Ad confirmat. respondet supra D. Thom. q. 33. a. 1. ad 3. & negat minorem.

Tertio Qui producit alterum, & non produ- citur, habet esse sine origine & sine receptione: alter verò cum origine & recipiendo; ergo vnus intelligitur habere esse ante originem, id est sine illa, alter per illam: hæc autem vocatur prioritas originis; ergo. Resp. nullam esse consequ. sumendo ante in proprio significato. Vnde malè exponitur ante, id est sine illa, quo sensu currit consequentia, & verum est consequens, sed propositio subsumpta falsa est, hanc nimirum esse prioritatem originis. Secundò dico hoc argumento probari prioritatem secundum modum nostrum intelligendi, nò autem à parte rei.

Quartò aduersus eandem conclusionem militant dicta quorundam Patrum, ab eodem Zumel. relata in fauorem Scoti. Hi verò sunt, Damascenus, Basiliius, Aug. Vgo de S. Victore, & alij, quos etiam afferunt Vasquez & Rada. Resp. primò D. Aug. in textu relatum apertè negare prioritatem in diuinis personis: vnde alia eiusdem dicta sunt exponenda de prioritate quoad modum nostrum intelligendi, quo diuinas personas imperfectè cognoscimus. Et eodem modo interpretanda sunt quedam alia Patrum pronunciata. Damasc. autem de sola causalitate meminit, qua patrem ait esse maiorem & superiorem filio: quod eo sensu accipiendum est, quo dictum illud Hyllarij: Authoritate donatis pater maior est, sed non est minor filius, cui vnum esse donatur.

Contra eandem concl. argumentatur Vasq. In Trinitate negari nequit prima, secunda & tertia persona, non solum numerante nostro intellectu, sed ex natura rei secundum ordinem realem; ergo. Antec. probatur, primò; quia prima persona est pater, & secunda filius, & tertia Spiritus S. vt aliter esse non possit. Si autem solo numero intellectus esset prima, secunda & tertia, posset dici prima Spiritus S. secunda pater, & tertia filius; qui enim numerat, ita ab hac vnitatem, sicut ab illa potest incipere, & in hanc, sicut in illam definire. Secundò; quia hunc ordinem primæ, secundæ & terciæ persone affirmant S. & præsertim Nazian. & Basiliius. Tertio; quia ordo est habitudo ad vnum primum, vel ad vnum principium; idem enim videtur esse vnum principium & vnum primum, quia omne principium in aliquo ordine primum est à quo reliqua procedunt: sed in diuinis est ordo realis & naturalis vt omnes fatentur Scholastici; ergo ex natura rei, est prima, secunda & tertia persona. Resp. nullam esse consequ. Nam, vt diximus ex D. Thom. sufficit ordo originis vt in diuinis personis sit à parte rei vna prima, alia secunda, & alia tertia: adeò vt dictiones illæ, prima, secunda & tertia, solum significant ordinem originis, non autem prioritatis & posterioritatis. Cur autem illis vocibus ordinem originis Patres illi significarint, nulla ratio afferri videtur posse melior, quàm imperfectio intelligentiæ nostræ, quæ ordinem originis personarum nequit aptè concipere nisi sub ratione primi, secundi & tertij. Secundò dico in illis vocibus prima, secunda & tertia duo considerari: Alterum est ordo originis, quo vna persona est ab alia, quæ dictis nominibus primò intendimus significare, & secundum hoc verum est

Ad confir.

Solut.

obi. 4.

Solut.

obi. 5.

Solut.

antecedens. Alterum est ratio prioris & posterioris, quas rationes ex prima sui impositione prædictæ voces important, & hæ rationes non in re ipsa, sed in solo sunt intellectu nostro concipiente & numerante. Postremò dico prædictas voces non esse multum à Patribus & Scholasticis vitatas, sed quandoque ad confusionem intelligentiæ minus perspicacium euitandam fuisse prolatas, & ob eandem causam communiter à concionatoribus vsurpari.

Contra eandem concl. eadem argumenta producit Rada, quæ eisdem solutionibus diluuntur. Aduersus eandem conclusionem sunt alia quædam argumenta, quæ proponunt & solunt Iauel. Torr. Zumei. Mol. & Valentia.

ARTICVLVS QVARTVS.

Vtrum filius sit equalis patri secundum magnitudinem.

AD quartum sic proceditur. Videtur, quod filius non sit equalis patri in magnitudine. Dicit enim ipse Ioan. 14. Pater maior me est. Et Apost. 1. Corin. 15. Ipse filius subiectus erit illi qui sibi subiecit omnia.

2 Præterea, Paternitas pertinet ad dignitatem patris: sed paternitas non conuenit filio, ergo non quicquid dignitatis habet pater, habet filius. Ergo non est equalis patri in magnitudine.

3 Præterea. Vbiunque est totum & pars, plures partes sunt aliquid maius, quam vna tantum, vel pauciores, sicut tres homines sunt aliquid maius quam duo, vel vnus. Sed in diuinis videtur esse totum vniuersale & pars. Nam sub relatione, vel notione plures notiones continentur: cum igitur in patre sint tres notiones, in filio autem tantum dua, videtur quod filius non sit equalis patri.

Sed contra est, quod dicitur Philip. 2. Non rapinam arbitratus est esse se equalem Deo.

Respondeo dicendum, quod necesse est dicere filium esse equalem patri in magnitudine. Magnitudo enim Dei non est aliud quam perfectio naturæ ipsius. Hoc autem est de ratione paternitatis & filiationis, quod filius per generationem peringat ad habendam perfectionem naturæ quæ est in patre, sicut & pater. Sed quia in hominibus generatio est transmutatio quadam exeuntis de potentia in actum, non statim à principio homo filius est equalis patri generanti, sed per debitum incrementum ad equalitatem perducitur: nisi aliter eueniat propter defectum principij generationis. Manifestum est autem ex dictis, quod in diuinis est proprie & verè paternitas & filiatio. Nec potest dici, quod virtus Dei patris fuerit defectiua in generando, neque quod Dei filius successiue, & per transmutationem ad perfectionem perueniret. Vnde necesse est dicere quod ab eterno fuerit patri equalis in magnitudine. Vnde & Hilari. *

quod in diuinis est proprie & verè paternitas & filiatio. Nec potest dici, quod virtus Dei patris fuerit defectiua in generando, neque quod Dei filius successiue, & per transmutationem ad perfectionem perueniret. Vnde necesse est dicere quod ab eterno fuerit patri equalis in magnitudine. Vnde & Hilari. *

quod in diuinis est proprie & verè paternitas & filiatio. Nec potest dici, quod virtus Dei patris fuerit defectiua in generando, neque quod Dei filius successiue, & per transmutationem ad perfectionem perueniret. Vnde necesse est dicere quod ab eterno fuerit patri equalis in magnitudine. Vnde & Hilari. *

quod in diuinis est proprie & verè paternitas & filiatio. Nec potest dici, quod virtus Dei patris fuerit defectiua in generando, neque quod Dei filius successiue, & per transmutationem ad perfectionem perueniret. Vnde necesse est dicere quod ab eterno fuerit patri equalis in magnitudine. Vnde & Hilari. *

quod in diuinis est proprie & verè paternitas & filiatio. Nec potest dici, quod virtus Dei patris fuerit defectiua in generando, neque quod Dei filius successiue, & per transmutationem ad perfectionem perueniret. Vnde necesse est dicere quod ab eterno fuerit patri equalis in magnitudine. Vnde & Hilari. *

A vundum naturam diuinam equalis est patri, & hoc est quod Athanas. * dicit, equalis patri secundum diuinitatem, minor patre secundum humanitatem. Sed secundum Hilari. * in 9. lib. de Trinit. donantis auctoritate pater maior est, sed minor non est cui vnus esse donatur. Et in lib. de Syn. † dicit, quod subiectio filij naturæ pietas est, ad est recognitio auctoritatis paternæ. Subiectio autem ceterorum, creatio- nis infirmitas.

Ad Secundum dicendum, quod equalitas attenditur secundum magnitudinem. Magnitudo autem in diuinis significat perfectionem naturæ (vt dictum est *) & ad essentiam pertinet. Et ideo equalitas in diuinis, & similitudo secundum essentialia attenditur: nec potest secundum distinctionem relationum, inæqualitas, vel dissimilitudo dici. Vnde Aug. † dicit contra Maximum. Originis questio est quid de quo sit, equalitatis autem qualis aut quantus sit. Paternitas igitur est dignitas patris, sicut & essentia patris. Nam dignitas est absolutæ, & ad essentiam pertinet. Sicut igitur eadem essentia, quæ in patre est paternitas: in filio est filiatio: ita eadem dignitas quæ in patre est paternitas, in filio est filiatio. Verè ergo dicitur, quod quicquid dignitatis habet pater, habet filius: nec sequitur, paternitatem habet pater, ergo paternitatem habet filius. Mutatur enim quod in ad aliquid. Eadem enim est essentia & dignitas patris & filij. Sed in patre est secundum relationem dantis, in filio secundum relationem accipientis.

C Ad Tertium dicendum, quod relatio in diuinis non est totum vniuersale, quamuis de similibus relationibus prædicetur, quia omnes relationes sunt vnum secundum essentiam & esse. Quod repugnat rationi vniuersali: cuius partes secundum esse distinguuntur. Et similiter persona (vt supra dictum est *) non est vniuersale, in diuinis. Vnde neque omnes relationes sunt maius aliquid quam vna tantum: nec omnes persone maius aliquid quam vna tantum: quia tota perfectio diuinæ naturæ est in qualibet personarum.

Forma Textus.

PRIMA CONCL. Necesse est dicere filium esse equalem patri in magnitudine. Probatur. Magnitudo Dei nihil est aliud quam perfectio naturæ ipsius: at de ratione paternitatis & filiationis est, vt filius peringat ad habendam perfectionem naturæ, quæ est in patre, sicut & pater: ergo.

SECUNDA CONCL. Necesse est dicere quod filius ab eterno fuerit equalis patri in magnitudine. Probatur primò ratione. Ideò non statim à principio homo filius est equalis patri generanti, sed per debitum incrementum ad equalitatem perducitur (nisi aliter eueniat propter defectum principij generationis) quia in hominibus generatio est transmutatio quadam exeuntis de potentia in actum, at in diuinis vbi est proprie paternitas & filiatio, nec potest dici quod virtus generantis fuerit defectiua in generando, neque quod Dei filius successiue & per transmutationem ad perfectionem perueniret: ergo necesse est dicere &c. Secundo probatur auctoritate Hylarij vt in textu.

Expositio Textus.

CIRCA responsionem ad primum lege quæ scribit Mol. Responsionem autem ad secundum explicat Ban. de qua re legenda sunt, quæ diximus supra quæst. 28.

art. 2. in 2. controu.

A 2.